

A Győri Modell – Az egyetem, az ipar és a város együttműködési dimenziói

Rechnitzer János¹ – Kecskés Petra² – Reisinger Adrienn³

A tanulmányban egy magyar nagyváros, egy regionális központ, Győr fejlődési pályájának fontosabb jellemzőivel foglalkozunk. Felvázoljuk a város megújulásának súlypontjait, elemezzük a többi regionális központhoz mérten a helyzetét. Majd leírjuk azt a fejlesztési modellt, amelyben egy nagyvállalatra és az ahhoz kapcsolódó vállalkozásokra, s ezek mellett egyre diverzifikáltabb, ipari, szolgáltatási szerkezetre épülő városi gazdaság miként képes a fejlesztéshez újabb erőforrásokat mozgósítani a helyi önkormányzat és az egyetem bevonásával. A Triple-Helix modell gyakorlati alkalmazásával illusztráljuk, hogy működhetnek az átmeneti, köztes – kelet-közép-európai – országokban is a posztmodern fejlesztési rendszerek, a maguk sajátossága és egyedisége mellett.

Kulcsszavak: Triple-Helix modell, gazdasági fejlődés, együttműködési dimenziók

1. Az egyetemek szerepe a gazdaságban és a társadalomban

Az egyetemek klasszikus feladata az oktatás és a kutatás, azonban az utóbbi 1–2 évtizedben megjelentek olyan modellek és gyakorlati megvalósulásai is, ahol az egyetemek szerepe és feladatrendszere komplexebb képet jelent, kifejezik gazdaságba és társadalomba való beágyazottságukat. Az első ilyen modell a Triple-Helix volt (Etzkowitz–Leydesdorff 1996, 2000), melynek középpontjában az áll, hogy az egyetem–ipar–kormányzat egy hármas egységet alkot, és egymással együttműködve tevékenykednek a gazdaság fejlődése, az innováció és a versenyképesség növelése érdekében. A modell továbbfejlesztett változata a Quadruple-Helix és a Quintuple-Helix (Carayannis–Campbell 2012, Carayannis et al. 2012, Vas 2012). Az előbbi esetében bekapcsolódik a hármas egységhez a negyedik tényező a civil szféra és a helyi társadalom. A Quintuple-Helix modellben már a természeti környezet is megjelenik. Tuunainen (2002) már az ezredforduló után megfogalmazta, hogy a tudománynak és a társadalomnak egymást kell szolgálnia, vagyis a tudomány nyisson a társadalom felé és fordítva. A Triple-Helix modell elsősorban az egyetemek ipari,

¹ Rechnitzer János, MTA doktora, a Magyar Regionális Tudományi Társaság elnöke; egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar (Győr)

² Kecskés Petra, PhD hallgató, Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar (Győr)

³ Reisinger Adrienn, PhD, adjunktus, Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar (Győr)

gazdasági kapcsolatait helyezi előtérbe, míg az utóbbi években egyre többen (pl. Altbach 2008, Vallaes é.n. 2014) hangsúlyozzák az egyetemek fontosságát a társadalmi folyamatokban is. Altbach (2008) úgy fogalmaz, hogy az egyetemek kulturális és humán célokat is szolgálnak mind a társadalom, mind az egyén számára.

Ha a témakört a felelősségvállalás oldaláról közelítjük meg, megállapíthatjuk, miként vállalatok esetében, ugyanúgy az állampolgárok, civil szervezetek, vagy intézmények esetében is lehet erről beszélni. Mind az állampolgárok, mind pedig a különböző szervezetek (vállalatok, civil/nonprofit szervezetek, közszolgáltató intézmények stb.) felelősek lehetnek egyrészt a saját életükért és tevékenységükért, másrészt a szűkebb, tágabb környezetükben történetekért, a lokális rendszerek (települések, térségek) társadalmi és gazdasági folyamataiért is. Vagyis ez alapján létezik az ún. egyéni és a társadalmi/gazdasági felelősségvállalás koncepciója, s annak helyi, területi dimenziója is. A szakirodalom nagy része a vállalati felelősségvállalásra, azon belül is a társadalmi szerepvállalásukra koncentrál, pedig nem elhanyagolható a többi szereplő felelősségvállalása sem és nemcsak társadalmi, hanem gazdasági vonatkozásban sem.

Az egyetemek esetében ezt úgy értelmezhetjük, hogy az egyetemek felelősséggel tartoznak saját megfelelő működésükért, továbbá a társadalmi és gazdasági folyamatokért. Vallaes (2014) kiemeli, hogy mindennek azért van realitása, mert az egyetemek nem elszigetelt intézmények, hanem olyan szereplők, melyek az oktatási, kutatási tevékenységükkel és együttműködéseikkel hatással vannak a környezetükre az alábbiak szerint:

- Oktatással: a képzéseikkel milyen értelmiségi állampolgárokat nevelnek?
- Kutatással: olyan kutatásokat végeznek-e, melyek később hasznosíthatók a társadalom és a gazdaság számára is? Milyen tudományt képviselnek?
- Társadalmi, gazdasági együttműködéseikkel: hozzá tudnak-e járulni a társadalmi, gazdasági problémák kezeléséhez, tudnak-e megoldási javaslatokkal élni?
- Működésükkel: mint intézmény hogyan viselkedik? Környezettudatosan vagy sem, mennyire figyel a munkatársakra, demokratikusak-e a szervezetei?

Tanulmányunkban elsősorban a Triple-Helix modellre helyezük a hangsúlyt, azonban nem tekintünk el a társadalmi kapcsolatok fontosságától sem.

A következő táblázatban (1. táblázat) összefoglalóan mutatjuk be, hogy az egyes szereplőkkel milyen lehetséges kapcsolatokat alakíthatnak ki az egyetemek az alábbi relációkban: egyének közötti, egyének és intézmények közötti és intézmények közötti kapcsolatok esetében. A táblázat azt is tartalmazza, hogy a potenciális kapcsolatok közül a Széchenyi István Egyetemen melyek fordulnak elő jelenleg. Erről majd részletesen a tanulmány későbbi fejezeteiben adunk információkat.

A potenciális kapcsolati irányok bemutatása után ismertetjük, hogy szerintünk melyek az egyes együttműködési típusok előnyei az együttműködő fél, az egyetem és a hallgatók szemszögéből (2. táblázat). A táblázatban nem tudtuk megjeleníteni, de hozzá kell tennünk, hogy pl. a társadalom is profitál abból, ha az egyetemek kapcsolatot tartanak az ipari, vállalati szereplőkkel (EC 2011): nő a helyi foglalkoztatottság, nő a GDP és a rendelkezésre álló jövedelem, javul a termelékenység.

1. táblázat Egyetemek és kapcsolataik: elmélet és a Széchenyi István Egyetem (SZE) esete

	A kapcsolatok relációja	Lehetséges kapcsolatok	SZE
Gazdaság/Ipár	Egyének között	Ad hoc megbeszélések	x
		Vállalati munkatársak előadásai az egyetemen	x
		Akadémiai mobilitás: oktatók előadásai a vállalatoknál	x
		Hallgatói mobilitás: duális képzés, szakmai gyakorlat	x
		A két fél találkozása és megbeszélések konferenciákon, szakmai találkozók	x
		Közös publikációk	x
	Egyének, intézmények között	Egyetemi oktatók alkalmazása szakértőként vállalatoknál	x
		Egyetemi oktatók alkalmazása meghatározott időre a vállalatnál	
		Vállalati munkatársak továbbképzése oktatók/kutatók által	
		Vállalati munkatársak tanszékvezetőként/szakvezetőként való alkalmazása	
		Közös publikációk	x
		Közös PhD kurzusok	
		Közös szellemi tulajdon	x
		Diplomadíj hallgatók számára	
		Ösztöndíjak, egyéb díjak tehetséges hallgatók számára	x
		Szakedolgozatok, diplomamunkák bírálata	x
		Államvizsga/TDK bizottságokban való részvétel	x
	Intézmények között	Speciális egyetemi/vállalati berendezésekhez való hozzáférés	x
		Vállalati beruházások kutatóhelyeken	x
		Szabadalmak vásárlása	
		Kutatási szerződések	x
		Közös kutatási projektek	x
		K+F	x
		Life-long learning	
		Közös szervezeti egységek létrehozása és finanszírozása	
		Egyetemi programok, szervezeti egységek finanszírozása	x
		Közös infrastruktúra-fejlesztés	
		Hallgatói csoportok, szervezetek támogatása	x
		Adott téma területen együttműködési megállapodások kötése	x
		Közös internetes felület létrehozása adott témakörre	

	A kapcsolatok relációja	Lehetséges kapcsolatok	SZE
Önkormányzat	Egyének között	Ad hoc megbeszélések	x
		Önkormányzati munkatársak előadásai az egyetemen	x
		Szakmai gyakorlat hallgatók számára	x
		A két fél találkozója és megbeszélések konferenciákon, szakmai találkozók	x
		Közös publikációk	x
	Egyének, intézmények között	Egyetemi oktatók alkalmazása szakértőként önkormányzatoknál	
		Önkormányzati munkatársak továbbképzése oktatók/kutatók által	
		Önkormányzati munkatársak tanszékvezetőként/szakvezetőként való alkalmazása	
		Közös publikációk	x
		Közös PhD kurzusok	
		Diplomadíj hallgatók számára	
		Szakedolgozatok, diplomamunkák bírálata	x
		Államvizsga/TDK bizottságokban való részvétel	x
	Intézmények közötti	Kutatási szerződések	
		Közös kutatási projektek	x
		Life-long learning	
		Egyetemi programok, szervezeti egységek finanszírozása	
		Közös infrastruktúra-fejlesztés	
		Adott tématerületen együttműködési megállapodások kötése	x
		Közös internetes felület létrehozása adott témakörben	
Társadalommal/Civil szervezetekkel	Egyének között	Ad hoc megbeszélések	
		A két fél találkozója és megbeszélések konferenciákon, szakmai találkozók	x
		Közös publikációk	x
		Oktatók, kutatók önkéntes tevékenysége	x
		Oktatók, kutatók tisztsége civil szervezetekben	x
	Egyének, intézmények (civil szervezetek) között	Hallgatókkal civil szervezetek látogatása	x
		Hallgatókkal önkéntes munka végzése civil szervezet számára	
		Közös publikációk	x
		Közös PhD kurzusok	
		Szakedolgozatok, diplomamunkák bírálata	x
		Államvizsga/TDK bizottságokban való részvétel	x
		Közös kutatási projektek	x
		Előadások a város lakosai számára	x
	Társadalom, intézmények (civil szervezetek) közötti	Kulturális és sportintézményekkel való kapcsolattartás	x
		Rendszeres felmérés a város gazdasági, társadalmi helyzetéről	x
		Közös kutatási projektek	
		Adott tématerületen együttműködési megállapodások kötése	
		Közös internetes felület létrehozása adott témakörre	

Forrás: Inzelt (2004), EC (2011) és LR (2014) felhasználásával saját szerkesztés

2. táblázat A kapcsolatok előnyei

Kapcsolatok	Együttműködő fél szemszögéből	Az egyetem (oktatók és kutatók) szemszögéből	
		Az egyetem (oktatók és kutatók) szemszögéből	Disklok oldálról
Gazdasági kapcsolatok	új tudás a szervezetben	szakmai, gyakorlati tapasztalatok	szakmai, gyakorlati tapasztalatok
	az egyetemi kínálat befolyásolása: olyan diplomákat kaphatnak a végzettek, melyek a tudás mellé kapcsolati tőkét is adnak	költségmegtakarítás, nőnek a saját bevételek: állami finanszírozási teher csökkenhet	duális képzés
	közös projektek	a gazdaság elvárásai megismerése keretében	piaci mechanizmusok megismerése
	közös konferenciák	hallgatóknak szakmai gyakorlati helyek biztosítása, duális képzés	piaci kutatásokban való részvétel
	speciális egyetemi berendezésekhez való hozzáférés	közös projektek	elméleti tudás gyakorlatba való átültetése
	munkatársak bevonása oktatásba	közös konferenciák	speciális vállalati berendezésekhez való hozzáférés
	presztízis	speciális vállalati berendezésekhez való hozzáférés	vállalati szakemberekkel való találkozás
Ünkormányzati kapcsolatok	társadalmi kapcsolatok fejlesztése	képzési színterrel nő	szakmai és soft skill kompetenciák fejlesztése
	új tudás a szervezetben	presztízis mind az intézménynek, mind az akadémiai szférán számára	
	az egyetemi kínálat befolyásolása: olyan diplomákat kaphatnak a végzettek, melyek a tudás mellé kapcsolati tőkét is adnak	kutatási eredmények tudományos elismerésén túl szakmai megbecsültség is	
	közös projektek	szakmai támogatottság	szakmai, gyakorlati tapasztalatok
	közös konferenciák	közös projektek	elméleti tudás gyakorlatba való átültetése
	munkatársak bevonása oktatásba	közös konferenciák	találkozás közigazgatásban dolgozókkal
	kutatási megfigyelések	munkatársak bevonása oktatásba	szakmai és soft skill kompetenciák fejlesztése
Társadalmi kapcsolatok	növeli a jóléti	döntés-előkészítésben való részvétel lehetősége	
	az egyetemi kínálat befolyásolása: olyan diplomákat kaphatnak a végzettek, melyek a tudás mellé kapcsolati tőkét is adnak	a város jövőtervezésében való részvétel lehetősége	
	közös projektek	közös projektek	társadalmi problémák megismerése
	közös konferenciák	közös konferenciák	civil szervezetek működési mechanizmusainak megismerése
	munkatársak bevonása oktatásba	társadalmi problémák megismerése	önképzés
	presztízis	a tudomány közelebb kerül az emberekhez	társadalmi folyamatok jobb megértése
	társadalmi kapcsolatok fejlesztése	társadalmi kapcsolatok fejlesztése	szakmai és soft skill kompetenciák fejlesztése

Forrás: saját szerkesztés

2. A győri gazdaság és a fejlesztés szereplői

Győr megyei jogú város Győr-Moson-Sopron megye székhelye. Földrajzi elhelyezkedését tekintve kedvező fekvésű – bár fekvése Magyarországon belül nem tekinthető centrálisnak –, de ha a környező országokat figyelembe vesszük, akkor más megközelítésbe kerül e faktor megítélése. Az osztrák főváros, Bécs és hazánk fővárosa, Budapest is 120 kilométerre fekszik Győrtől, ráadásul a szlovák főváros, Pozsony is 80 km-re található. Városunkat és térségét a felsorolt fővárosokkal kiépített infrastrukturális hálózat köti össze (Rechnitzer 2014).

Magyarországon az 1990-es évek elején – akárcsak a környező országokban – lezajlott a rendszerváltás, mely a gazdasági szerkezet átalakítását is magában foglalta. Győr kedvező földrajzi adottságainak és diverzifikált gazdasági szerkezetének köszönhetően, képes volt gyorsan reagálni a változásokra, ezáltal kedvező pozícióba került, mellyel egyúttal a külföldi tőke kedvelt célállomásává vált (Rechnitzer 2014). A megyei jogú városok között Győrben telepedett le a legtöbb – közel 400 – külföldi érdekeltségű cég.

Győr erős gazdasági potenciállal rendelkezik, mely hatással van egyrészt a kiépülő és a gazdaság változásaira válaszoló felsőoktatási és kutatás-fejlesztési intézményekre, másrészt meghatározza a város jövőbeli fejlesztési terveit, elképzeléseit. Ezek között kiemelt szerepet kap a regionális centrummá válás, melynek segítségével a Bécs–Pozsony–Budapest kelet-közép-európai fejlesztési övezet alközpontja lehet Győr. Ahol olyan komplex intézményrendszer építhető ki, amelynek középontjában a tudás áll, és amely képes az ipari és technikai adottságok folyamatos megújítására. Az innovatív miliő kialakítására törekvő városvezetés és az abban aktív szerepet betöltő vállalatok mellett, a kapcsolódó tudásbázis és oktatási, kutatás-fejlesztési intézményrendszer kap kiemelt figyelmet, melyek együttese alkotja a Győri Modell alapját.

Győr városa tradicionális ipari központnak tekinthető, a '90-es évek kihívásaira könnyen és gyorsan reagált, átalakítva és modernizálva gazdasági szerkezetét, melyben a járműgyártásnak mindig is kiemelt szerep jutott. Napjainkra, a város gazdaságában a járműipar vált domináns ágazattá, amely egyúttal fontos része a kibontakozó közép-európai járműipari sűrűsödésnek is (GYMJVÖ 2014). Sajnos a szerkezetváltásnak vesztesei is voltak, a szintén hagyományosnak tekinthető textilipar, valamint az élelmiszeripar egyes ágazatai (pl. húsipar, tejipar) leépültek.

A külföldi tőke fő célállomásaként szolgáló város esetében az exportérték aránya meghaladja a 60%-ot (64,3%, 2009), amely az országos átlag (33,3%) csaknem kétszerese. Gazdasági potenciálja 53-as értéket kapott 2005-ben, mely mellett kiemelkedő a munkanélküliségi ráta alacsony szintje (2,69% 2011-ben), különösen, ha azt az országos átlaggal vetjük össze, amely 5,46%-os volt 2011-ben (Rechnitzer et al. 2014).

A statisztikai mutatók alapján megállapítható, hogy Győr erős gazdasági bázissal rendelkezik, továbbá magyar viszonylatban átlag feletti gazdasági jellemzők-

kel bír. A magas foglalkoztatottságon túlmenően kijelenthető, hogy fejlett munkaerő-piaci struktúrával rendelkező város.

2.1. Az első pillér: A járműipar és az Audi Hungária Motor Kft. szerepe a város életében

Győr város gazdaságában a járműipar a domináns ágazat, mely nemcsak része, hanem ipari potenciálját tekintve, centruma is a kialakuló közép-európai járműipari koncentrációnak (GYMJVÖ 2014). A járműgyártás Győr esetében nem számít újdonságnak, hiszen a város egyik legnagyobb múltjával rendelkező vállalata, a Rába Járműipari Holding Nyrt. is (jogelődeivel együtt) régóta ezen iparágban tevékenykedett, és végzi tevékenységét napjainkban is. A cég adta meg azt az alapot mind képzett munkaerő, mind infrastrukturális és telephelyi oldalról, amely a járműgyártás és a kapcsolódó iparágak felfutását eredményezték Győrben.

Jelenleg az Audi Hungária Motor Kft. (későbbiekben lásd Audi) tölti be a város vezető (járműipari) vállalatának szerepét, 1993-as győri letelepedését követően. Egyúttal Magyarország legnagyobb exportőre és legtökeerősebb vállalata 1,7 ezer Mrd Ft-os árbevételével (Czakó 2014). A letelepedés után folyamatosan bővült a gyártási folyamatok palettája, a motorgyártás mellett, a győri gyár kapuinak megnyitása után alig 10 évvel kezdetét vette a szerszámgyártás beindítása is, valamint a motorfejlesztő részleg kialakítása. 2013-ban az Audi megnyitotta a teljes gyártási folyamatot lefedő járműgyárát: présüzem, karosszériaüzem, lakkozó, járműszerelde épült. Mára tehát a teljes gyártási folyamat városunkban zajlik, melyhez kapcsolódóan a logisztikai folyamatok zavartalan biztosítása végett, egy már működésben lévő és egy jelenleg fejlesztés alatt álló logisztikai parkot alakítottak ki.

A német járműipari vállalat győri letelepedése számos területen hatással van a városra, nemcsak gazdasági értelemben, de társadalmi vonatkozásban is. A vállalat alkalmazottainak száma 2014-ben elérte a 11 ezer főt, közöttük nemcsak képzett, lokális győri munkaerőt találunk, hanem számos munkavállaló dolgozik, akik más magyarországi megyékből, sőt olyanok is, akik a szomszédos országból érkeztek. Munkáltatóként is pozitív reputációval rendelkezik, hiszen a vállalatot 2014-ben immár hatodik alkalommal választották Magyarország „legvonzóbb munkáltatójának”.

Az Audi és egyúttal az itt működő valamennyi járműiparban tevékenykedő vállalat bérszínvonala kiemelkedő a térségben, amely megnehezíti a kisebb cégek munkaerővonzását és egyben működését is. A vállalat munkaerő-elszívó hatása – különös tekintettel a szakképzett munkaerőre – roppant méreteket ölt.

A gazdasági hatások között kiemelt szerep jut a beszállítói hálózatnak, melynek nemzeti összetételében meglepő adatot találunk – hiszen a magyar tulajdonú beszállító aránya csupán 4%. Bár az utóbbi évekhez képest, arányukban növekedés figyelhető meg, valamennyi hazai beszállító TIER3 szintű. A fizikai távolságot a városba telepedéssel hidalták át a német beszállítók, amelyek az állomány 58%-át te-

szik ki. E tekintetben tehát van hová fejlődnie a magyar beszállítóknak, megtalálni azt a rést, amelyet kihasználva növekedhet arányuk, továbbá egyéb kapcsolódó és/vagy kiegészítő szolgáltatások nyújtására is lehetőségük nyílhatna.

További fontos faktorként említendő a város felsőoktatására gyakorolt hatása, melyben egyrészt megjelenik a szakképzett munkaerő utánpótlás képzésére vonatkozó támogatás, másrészt fontos szerepet kap a kutatás-fejlesztési tevékenység is. E tevékenység egyik mérföldköve volt, hogy 2011-ben elkészült a Széchenyi István Egyetem Audi Hungaria Belsőégésű Motorok Tanszékének új épülete. Az innováció elsődlegessége jelent meg akkor, amikor a tavalyi év folyamán high-tech labort adtak át a győri Széchenyi István Egyetemen az Audi Hungariával közösen. 2015 első hónapjaiban már nemcsak tanszéki formában képviselteti magát az Audi, hiszen szervezeti átstrukturálását követően átadták az Audi Hungária Járműmérnöki Kart is.

Bár elsősorban a mérnöki pálya szerepel a kiemelten támogatott oktatási tevékenységek körében, a gazdaságtudományok területét sem hanyagolja el a vállalat. Ezt szem előtt tartva, 2015-ben a Kautz Gyula Gazdaságtudományi Karon belül egy új tanszék létesült az Audi támogatásával, Vezetéstudományi és Szervezeti Kommunikáció Tanszék néven.

2.2. *A második pillér: Széchenyi István Egyetem*

Az előzőekben ismertetett adatokból jól látszik, hogy városunkban az Audi és a Széchenyi István Egyetem neve több ponton is összeforrt, a mai sikeres együttműködés kialakulása hosszabb időre nyúlik vissza. Győr a történelem során mindig kiemelkedő oktatási központ volt, az alap- és középfokú oktatási intézmények mellett, a 18. századtól kezdődően a felsőoktatási intézményeknek is helyet adott. A Győri Királyi Akadémia 1776-os megalapításától kezdve a 19. század végéig végezte oktatási tevékenységét, ahol hazánk kiemelt irodalmárai közül is megfordultak páran.

A 20. században, számos évtized leforgását követően, 1968-ban alapították meg a mai Széchenyi István Egyetem jogelődjét, a Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskolát. A képzés fókuszában a közlekedési és távközlési infrastruktúrával foglalkozó mérnökök képzése állt, ám az elmúlt évtizedek alatt – különösen a rendszerváltástól kezdődően – folyamatosan bővült a képzési paletta. Az intézmény 1986-tól viseli Széchenyi István nevét, először mint Széchenyi István Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, majd a képzési kínálat bővülésével, 1990-től mint Széchenyi István Főiskola.

Az 1990-es évek első felében megjelent a közgazdasági, az egészségtudományi és a szociális képzés is, néhány évvel később – kezdetben egy fővárosi egyetem kihelyezett programjaként, 2002-től saját jogon indított szakként – a jogászképzés is teret hódított, végül a zeneművészeti képzés integrálására került sor. A fenti lépések következtében mind a hallgatói létszám, mind az oktatói kar tudományos minősítése, valamint a széles képzési spektrum hozzájárult ahhoz, hogy 2002. január elsejétől egyetemi rangot kapjon az intézmény.

Jelenleg öt karral (Audi Hungária Járműmérnöki Kar; Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar; Építész, Építő és Közlekedésmérnöki Kar; Gépészmérnöki, Informatikai és Villamosmérnöki Kar; Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar), kettő intézettel (Petz Lajos Egészségtudományi és Szociális Képzési Intézet; Varga Tibor Zeneművészeti Intézet), három doktori iskolával (Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola; Multidiszciplináris Műszaki Tudományi Doktori Iskola; Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola) és egy Idegen Nyelvi Oktatási Központtal rendelkezik⁴. Az intézményben a felsőoktatási szakképzéstől az alap- és mester képzésen át a doktori képzésig minden szint megtalálható. Ma a Széchenyi István Egyetemen csaknem 12 ezer nappali tagozatos hallgató és kb. 5 ezer levelező vagy távoktatási szakos hallgató végzi tanulmányait.

A jövőbeli tervek esetében a K+F+I potenciál és az innovációs készség fejlesztése kerül előtérbe, mely elengedhetetlen a regionális versenyképesség javulásához. Jelenleg az alábbi, kutatás-fejlesztéssel foglalkozó szervezetek kötődnek az egyetemhez: Járműipari Regionális Egyetemi Tudásközpont (JRET), Járműipari, Elektronikai és Logisztikai Kooperációs Kutató Központ (ELKKK), valamint a nemrég létrehozott Egyetemi Tudásmenedzsment Központ (ETK). A tudományos és felsőoktatási potenciál fejlesztésében növekvő a doktori iskolák szerepe is. A SZE K+F+I tevékenysége – valamint a kutatók kompetenciái, a szolgáltatás minősége és az ehhez tartozó eszközellátottság – összhangban van az észak-dunántúli régió gazdaságának igényeivel. A K+F+I bevételek 2004-től jelentősen növekedtek, ami elsődlegesen a JRET és a nemrég kiszervezett KKK tevékenységéhez kapcsolódik, továbbá nőtt az egyes tanszéki innovációs megbízások volumene is.

2.3. A harmadik pillér: Az együttműködés feltételrendszerét koordináló város

A városi intézmények fenntartásában és a gazdaság fejlesztésében kulcsszerep jut az önkormányzati költségvetésnek. „Az Önkormányzat a költségvetés készítésekor a megkezdett folyamatok továbbvitelére, a gazdaság folyamatos fejlesztésére, a városi lakosság életszínvonalát javító szolgáltatások bővítésére és természetesen megfelelő tartalék képzésére, a város stabil pénzügyi pozícióinak megőrzésére törekszik” (GYMJVÖ 2014, 123. o.).

2013-tól kezdődően megváltozott az önkormányzat és az állam feladatmegoszlása, a normatív állami finanszírozás helyébe a feladatfinanszírozás lépett. Ez a győri önkormányzat költségvetésében is megmutatkozott, megszűnt a személyi jövedelemadóból származó bevétele, ám a beszedett iparüzési adó mértéke miatti elvonást megszüntették. A 2014-es évre vonatkozó költségvetés főösszege 36,3 mil-

⁴ A tanulmány megírása után történt, hogy a Nyugat-magyarországi Egyetem korábbi két karát, az Apáczai Csere János Kart és a Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kart (Mosonmagyaróvár) a Széchenyi István Egyetemhez csatolták (2016. január 1.).

liárd forint volt, amelyben kiemelt szerepet kaptak a városi fejlesztések. A bevételek oldalán az iparüzési adó mértéke kiemelendő, amelynek mértéke városunkban 1,8%-ra csökkent 2014. január 1-jétől, ám melynek bevétele meghaladja a 15 milliárd forintot.

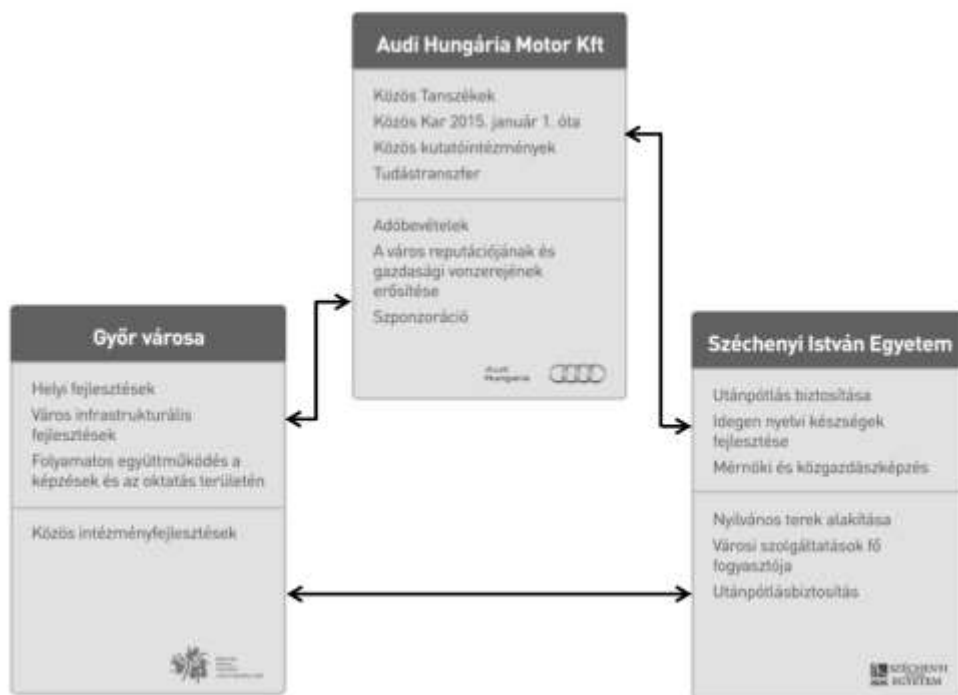
A városi önkormányzat kiemelt célja a prosperáló, több lábon álló gazdaság feltételeinek megteremtése, megtartása és fejlesztése, melynek során elsődleges feladata a már itt letelepült és letelepedni kívánó vállalatok számára megfelelő környezet kiépítése. E tekintetben relevánsnak tekinthető a város határában, 1992-ben, Magyarországon elsőként létrehozott ipari park. A Győri Nemzetközi Ipari Park nevet és 1997 óta ipari park címet viselő szervezet már 100%-ban önkormányzati tulajdonban van, területe meghaladja a 190 hektárt. A stratégiaiilag centrális, a fő közlekedési útvonalakhoz közel kialakított, teljesen zöld mezős beruházás folyamatosan bővült az elmúlt években, helyet adva nemzetközi multinacionális cégeknek, valamint nemzetközi és hazai kis-és középvállalatoknak egyaránt. Jelenleg 104 letelepedett cég számára biztosít megfelelő infrastruktúrát és minőségi szolgáltatásokat az ipari park.

3. Az együttműködések tartalma - A Győri Modell

Korábban összefoglalóan bemutattuk (lásd 1. táblázat), hogy a Triple-Helix modell és annak 4. dimenzióval való kiterjesztése (társadalom) milyen együttműködési formákat és kapcsolódási pontokat jelent az egyetem életében. A Győri Modell összegzi ezen dimenziók között az együttműködések irányát, azok sarkalatos pontjait (1. ábra).

Az egyetem az elmúlt években jelentős *vállalati, ipari kapcsolatokat* épített ki, ezek középpontjában a hallgatók szakmai gyakorlata, a gyakorlatorientált képzés és a közös kutatások állnak. 2009-ben jött létre az Egyetemi Tudásmenedzsment Központ (ETK), mely „... a Széchenyi István Egyetemen található új kutatási eredmények, innovációs és technológia transzfer lehetőségek felkutatásával és azok megvalósításának támogatásával” foglalkozik. Ennek keretében többek között fejlesztik az egyetem és a vállalatok kapcsolatait. Az ETK tevékenységei közé tartozik ennek kapcsán a start-up és spin-off cégek fejlesztése, továbbá egyetemi üzleti inkubátor működtetése. Ez utóbbi keretében az ETK segíti a vállalkozások létrejöttét, a kutatási eredmények hasznosítását, az egyéni képességek kibontakozását, új munkahelyek létrejöttét stb. A Központ hirdeti meg pl. az Üzleti Modell Versenyt, melynek lényege, hogy „[...] gyakorlott vállalkozók mentorálják az egyetemi hallgatók vállalkozói ötleteinek kidolgozását annak érdekében, hogy a versenyhez kapcsolódó fejlesztési folyamat végére az innovációs ötletük üzleti modellje elkészüljön”.

1. ábra A Győri Modell jelenlegi szerkezete

Forrás: saját szerkesztés

Az egyetemen a mérnökképzésben 2012-ben indult el a duális képzés több ipari partner bevonásával, majd ezt követően a közgazdász képzésben is bevezetésre került ez a rendszer, amelybe a hallgatók meghatározott feltételek teljesítése esetén kerülhetnek. Ez a fajta képzési rendszer nem idegen az egyetemen, hiszen a gyakorlat-orientált mérnökképzés (PRACTING) már 1996-ban elindult az intézményben. A gyakorlat ideje alatt a hallgatók kedvezményes tanulmányi rend szerint tanulhatnak és ösztöndíjban is részesülnek.

A gazdasági, ipari kapcsolatok élén az Audi-val kialakított együttműködés áll, a szoros kapcsolat a '90-es évek re nyúlik vissza. „Az Audi felismerte azt a tényt, hogy az egyetemi kooperáció elsődleges a szakember-utánpótlás szempontjából, hiszen Győr területének humán tőkéje és az Audi tőkéjének értéke is növekedhet ezáltal” (Czakó 2014, 197. o.). Az együttműködés a közös képzések kialakításával kezdődtek (folyamatosan egyre több, főleg németül hallgatható tantárgy került a képzési palettára), majd 1999-ben megszületett az első együttműködési megállapodás, melyet a későbbiekben továbbiak követtek. 2007-ben új fejezethez érkezett a kapcsolat: megalakult az AUDI Belső Égésű Motorok Tanszék, melyet továbbiak követtek: Anyagtudományi és Technológiai Tanszék, a Járműgyártási Tanszék, Járműfejlesztési Tanszék, egészen 2015-ig ezek alkották az Audi Hungaria Járműmérnöki Tan-

székcsoportot. 2015. január 1-től a korábbi Műszaki Tudományi Kar három részre bomlott, így került sor az Audi Hungária Járműmérnöki Kar megalakulására. Habár az együttműködések középpontjában a műszaki területek állnak, a vállalat egyre szorosabb kapcsolatot ápol a Kautz Gyula Gazdaságtudományi Karral is, ennek eredményeképpen jött létre 2014-ben a már említett Vezetéstudományi és Szervezeti Kommunikáció Tanszék. A kapcsolatok ápolásának fő célja a folyamatos szakember utánpótlás biztosítása.

Az Egyetem–Audi kapcsolatai között az alábbi tényezők meghatározók:

- gyakorlatorientált képzések (közös képzések alap és mesterszakon),
- német nyelvű képzések,
- kutatási megrendelések,
- közösen működtetett laboratóriumi eszközök,
- szakmai gyakorlati helyek biztosítása,
- közös projektek,
- SZEngine (versenymotor tervezése, fejlesztése és építése) hallgatói csapat támogatása,
- szakdolgozatok és TDK dolgozatok témakiválasztása, konzulensi, bírálói feladatok,
- ösztöndíjak,
- közös rendezvények.

Az Audi-val való kapcsolat azért is fontos, mert „az Audi megjelenése, telephely-választási döntése felértékelte a várost, hiszen egy nem nemzetközi, jelentős potenciált képviselő nagyvállalat értékítélete más gazdasági szereplők számára is iránytűnek...” számítanak (Rechnitzer 2014, 114. o.).

A város és az egyetem együttműködésében meghatározók a közös létesítmény-fejlesztések: sportcsarnok-építés, parkolóház kialakítása, az egyetem területén városi tulajdonú fejlesztő központ nyitása. Az elmúlt években a városrendezésben és a városi terek alakításában is egyre fontosabb szerepet kap az egyetem, pl. a Duna folyón az egyetemnél felépült új híd eddig közvetlenül nem kapcsolódó városrészeket köt össze és az egyetemet is jobban bekapcsolja a város életébe. Meghatározó a városi intézmények szakember utánpótlásában az egyetem szerepe, továbbá az egyetem kutatói, oktatói rendszeresen teret kapnak a városfejlesztési koncepciók kidolgozásában. Az egyetem jelenléte alakítja és befolyásolja a város gazdaságát, a hallgatók igényei a kulturális, szórakozási lehetőségeket. Az önkormányzat szakemberei rendszeresen jelen vannak az oktatásban, szakdolgozatok bírálatát látják el, továbbá gyakorlati helyet is biztosítanak hallgatók számára.

Ezen kívül kiemeljük, hogy a város vezetése rendszeresen jelen van egyetemi rendezvényeken, ünnepségeken, díjátadókon (pl. köszöntők megtartása), ezzel is hangsúlyozva azt, hogy a városnak fontos az egyetem megléte mind oktatási, kutatási, mind társadalmi, gazdasági szempontból.

4. A modell kritikája és továbbfejlesztési lehetőségei

A Triple-Helix három szereplője között mind formális, mind informális kapcsolatok megtalálhatók. A formális kapcsolatot szerződéses viszony jellemzi, mely a kölcsönös információ cserén, a pályázatokon való közös részvételen és a folyamatos konzultációkon, tapasztalatcserén alapul. Ezen együttműködések mögött egyelőre nincs állandó szervezeti egység, testület: alapvetően az együttműködő felek vezetőinek találkozóiról, kapcsolatairól, információ-cseréjéről szól a kooperáció, melynek hátterében a szereplők személyes kapcsolatai és a bizalmi háló áll. Jelenleg a kapcsolatok kiépülő szakaszában ez a fajta együttműködési forma még megfelelő, de mindenképpen szükség lesz a jövőben arra, hogy egy formális szervezet álljon a felek mögött. Feladata lenne többek között pl. együttműködési lehetőségek kezdeményezése, a kapcsolatok hatásának mérése, forrásgyűjtés (pl. pályázatok), stb. Úgy gondoljuk, hogy a Győri Modellnek egy magasabb szintű megvalósulása lehet ez a fajta kooperáció, egyféle lépés a Quadruple-Helix modell felé.

A modell további kritikája, hogy elsősorban egy vállalatra, az Audi-ra koncentrál. Bár az előző alfejezetben leírtuk, hogy az egyetem több vállalkozással, ipari szereplővel ápol kapcsolatot, a legintenzívebb ezek közül az Audi, az ő igényeit, elvárásait helyezi középpontba. Az Audi mellett természetesen több olyan gazdasági szereplő van, amelyek színesíthetik a kapcsolati palettát, és meg is jelennek most már ezek a vállalkozások is új igényeket, fejlesztési lehetőségeket felvázolva. A velük való együttműködés kialakítása tovább mélyítheti az egyetem-gazdaság és az egyetem-város kapcsolatokat is, hiszen a vállalkozások is megjelennek a város életében, így a szereplők egymás igényeit felmérve tudnak olyan együttműködési formákat kialakítani, melyben mindenki megtalálhatja a számára előnyökkel járó tényezőket.

Bár a civil szervezetekkel, társadalommal való kapcsolat is megjelent több relációban, ezek a kapcsolatok még nem kiforrottak, inkább az egyénekre, mintsem az intézményre koncentrálnak. Vannak jó kezdeményezések pl. Nyugdíjas Egyetem, oktatók bekapcsolódása önkéntes programokba, civil szervezetek látogatása, társadalmi folyamatok oktatása, de ezek mélyebb beágyazása szükséges az egyetem életébe.

Az alapok már adottak, erre szükséges építeni a jövőben. Ez azért is lenne fontos, hogy egyrészt a tudomány közelebb kerüljön az emberekhez, ne egyfajta megközelíthetetlen bástyaként tekintsenek rá az emberek, másrészt az egyetem oktatói, kutatói által feltérképezésre kerülhessenek azok a társadalmi folyamatok, amelyek a város életét alakítják⁵.

⁵ 2012 és 2015 között zajlott az egyetemen az ún. GYIK projekt: „A Győri Járműipari Körzet, mint a térségi fejlesztés új iránya és eszköze” című projekt, melynek keretében Győr és térségének részletes társadalmi, gazdasági folyamatai kerültek vizsgálatra.

5. Összegzés

Tanulmányunkban egy konkrét egyetem esetében mutattuk be a Triple-Helix modell megvalósulását. Győr Magyarország jelentős gazdasági potenciállal rendelkező megyei jogú városa, felsőoktatási intézménnyel most már közel 50 éve rendelkezik. Az intézmény több szálon kapcsolódik a városhoz (helyi önkormányzathoz), helyi gazdasághoz és iparhoz, ezen belül is az Audi gyárhoz mind műszaki, mind gazdasági vonalon. Az együttműködések formálásában elkötelezett mind a város, mind az egyetem, továbbá egyre több vállalat is megjelenik partnerként, együttműködő félként.

Úgy gondoljuk, hogy a jövőben szükség lesz arra, hogy ezeket az együttműködéseket egy formalizált intézmény keretében működtessék a szereplők, a jelenlegi személyes kötődésekre alapozott kooperációk helyett. Továbbá fontos lenne nyitni intézményesülten is a társadalom, civil szektor felé, kialakítva egy szélesebb helyi összefogást, jelenleg az ez irányú kapcsolat inkább egyének szintjén működik, néhány kivételtől eltekintve. Összességében egy jól működő modellt tudunk tanulmányunkban felvázolni, mely példaként szolgálhat más magyar egyetemek és városok számára is.

Felhasznált irodalom

- Altbach, P. G. (2008): The Complex Roles of Universities in the Period of Globalization. In *Higher Education in the World 3*. Palgrave Macmillan, 5–14. o.
- Carayannis, E. G. – Barth, T. D. – Campbell, D. F. J. (2012): The Quintuple Helix Innovation Model: Global Warming as a Challenge and Driver for Innovation. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 2, 1–12. o.
- Carayannis, E. G. – Campbell, D. F. J. (2012): Mode 3 Knowledge Production in Quadruple Helix Innovation Systems. Twenty-first-Century Democracy, Innovation and Entrepreneurship for Development. *SpringerBriefs in Business*, 7, 1–63. o.
- Czakó K. (2014): Az Audi Hungaria Motor Kft. hatása a helyi gazdasági és társadalmi folyamatokra. *Tér és Társadalom*, 2, 188–198. o.
- EC (2011): *The State of European University-Business Cooperation*. European Commission, Brussels.
- Etzkowitz, H. – Leydesdorff, L. (1996): The Triple Helix of University–Industry–Government Relations: A Laboratory for Knowledge Based Economic Development. *EASST Review*, 1, 11–19. o.
- Etzkowitz, H. – Leydesdorff, L. (2000): The Dynamics of Innovation: from Nation Systems and „Mode 2” to a Triple Helix of University–Industry–Government Relations. *Research Policy*, 2., 109–123. o.
- GYMJVÖ (2014): *Győr Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciójához és Integrált Településfejlesztési Stratégiájához (2014-2020)*. Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, Győr.

- Inzelt A. (2004): Az egyetemek és a vállalkozások kapcsolata az átmenet idején. *Közgazdasági Szemle*, 9., 870–890. o.
- LR (2014): *Az egyetemek stratégiai szerepe az oktatás, kutatás, tudásmegosztás gazdasági-társadalmi folyamatában*. Megalapozó tanulmány. Magyarország–Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Program. www.learning-regions-org Letöltési idő: 01 04 2015.
- Rechnitzer J. (2014): A győri gazdaság pályapontjai a rendszerváltozástól napjainkig. In Lados M. (szerk.): *A gazdaság szerkezet és vonzáskörzet alakulása*. Univeritas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 104–129. o.
- Rechnitzer J. – Páthy Á. – Berkes J. (2014): A magyar városhálózat stabilitása és változása. *Tér és Társadalom*, 2, 105–127. o.
- Tuunainen, J. (2002): Reconsidering the Mode 2 and the Triple Helix: A Critical Comment Based on a Case Study. *Science Studies*, 2, 36–58. o.
- Vallaey, F. (2014): University Social Responsibility: a Mature and Responsible Definition. In *Higher Education in the World 3*. Palgrave Macmillan, 88–96. o.
- Vallaey, F. (é. n.): *Defining Social Responsibility: a Matter of Philosophical Urgency for Universities*. <http://www.guninetwork.org> Letöltés: 2015. ápr. 1.
- Vas Zs. (2012): Tudásalapú gazdaság és társadalom kiteljesedése. A Triple Helix továbbgondolása – a Quadruple és Quintuple Helix. In Rechnitzer J. - Rácz Sz. (szerk.): *Dialógus a regionális tudományról*. Magyar Regionális Tudományi Társaság, Pécs, 198–207. o.

Internetes források:

www.audi.hu
<http://tmk.sze.hu>
www.gyor.hu
www.ipgyor.hu
www.ksh.hu
www.sze.hu